

Sprawozdanie z międzynarodowej konferencji „Médias en ligne, acteurs européens et discours”, Paryż, 23–24 czerwca 2016

Katarzyna Gajlewicz-Korab, Anna Jupowicz-Ginalska

Konferencja, zorganizowana w ramach międzynarodowego projektu „LEMEL: L’Europe dans les médias en ligne” („LEMEL: Europa w mediach internetowych”), odbyła się w stolicy Francji w dniach 23–24 czerwca 2016 r. Głównym celem tego projektu jest regularne badanie wizerunku Europy w mediach online, a także sposobu jego prezentowania przez te środki przekazu. Naukowcy biorący udział w przedsięwzięciu wybierają konkretne media internetowe, by następnie – w odgórnie przyjętym przedziale czasowym – prowadzić analizę ilościową i jakościową pojawiających się wątków (w tym politycznych, społecznych, kulturalnych, ekonomicznych i związanych bezpośrednio z Unią Europejską), wraz ze wskazaniem gatunków prasowych najczęściej wykorzystywanych przez dziennikarzy – wywiadów, komentarzy, sprawozdań, informacji, analiz etc.

Pomysłodawca i zarazem główny koordynator projektu, Uniwersytet w Cergy-Pontoise, przyjął zasadę, że coroczne konferencje naukowe będą zwieńczeniem badań naukowych dokumentowanych na specjalistycznym portalu Trello (dzięki niemu uczestnicy projektu archiwizują i porządkują zebrany materiał badawczy pozyskany z wyselekcjonowanych mediów online). Konferencje są więc nie tylko szansą na zaprezentowanie efektów niemal rocznej pracy, prowadzonej przez wybrane zespoły badawcze na świecie (głównie z Europy), ale także prawdziwą platformą do dyskusji nad tematami, które

pojawiają się w wielu doniesieniach medialnych, choć sposób ich przedstawienia różni się – w zależności od państwa, z którego pochodzi.

Tegoroczną, drugą edycję wydarzenia – zatytułowaną „Médias en ligne, acteurs européens et discours” („Media internetowe, europejscy aktorzy i dyskurs”) – zorganizował Uniwersytet w Cergy-Pontoise. W konferencji wzięli udział przedstawiciele dziesięciu państw. Wśród prelegentów można było spotkać badaczy z Francji (Uniwersytet w Cergy-Pontoise, Uniwersytet w Lyonie II), Belgii (Katolicki Uniwersytet w Louvain), Włoch (Uniwersytet Boloński, Katolicki Uniwersytet Najświętszego Serca w Mediolanie, Uniwersytet im. Aldo Moro w Bari, Uniwersytet Turyński), Wielkiej Brytanii (University of Central Lancashire, London College of Communication), Bułgarii (Nowy Uniwersytet Bułgarski w Sofii), Słowacji (Paneuropean University of Bratislava), Rumunii (Uniwersytet Bukareszteński), Niemiec (Uniwersytet w Giessen, Uniwersytet we Flensburgu), Kanady (Uniwersytet Alberta) i Polski (Uniwersytet Warszawski).

Konferencję zainaugurowało przemówienie Gabrielle Le Tallec-Lloret, dyrektor Laboratorium LDI (Laboratoire LDI – Lexiques, Dictionnaires, Informatique), głównego partnera spotkania. Po krótkim powitaniu rozpoczęła się właściwa, naukowa część wydarzenia.

Spotkanie podzielono na osiem paneli dyskusyjnych, podczas których zaprezentowano

łącznie 22 referaty (w języku francuskim i angielskim). Krótkie sesje naukowe o nośnych tytułach (np. „Tweetowanie o Europie”, „O zgodności w Europie”, „Zarządzenie Europą” czy „Kronika Europy”), seria pytań zaraz po każdym wystąpieniu, a także konsekwencja w realizowaniu scenariusza wydarzenia okazały się bardzo dobrym zabiegiem organizacyjnym. Dzięki temu zgromadzona publiczność mogła na bieżąco odnosić się do przedstawianych analiz, co obligowało prelegentów do natychmiastowych odpowiedzi lub wyjaśnień. Te zaś prowadziły do dyskusji i ożywionej wymiany zdań między badaczami a słuchaczami, zarówno w odniesieniu do metodologii badawczej (np. prelekcja Julienu Longhi z Uniwersytetu w Cergy-Pontoise zatytułowana „*Polititweets*” et „*#Intermittent*”: *deux exemples de construction et d'exploitation de corpora de médias sociaux pour les humanités numériques*¹), przyjętej terminologii (choćby wystąpienie Marinelli Belluati z Uniwersytetu Turyńskiego pt. *Europeanization or Europeanised. The EU public sphere in the 2014 election campaign*²) czy specyfiki omawianych wątków tematycznych (np. prezentacja badań Katarzyny Gajlewicz-Korab i Anny Jupowicz-Ginalskiej z Uniwersytetu Warszawskiego pt. *Les choix politiques en Pologne et les rapports des médias étrangers cités sur les pages Rp.pl et Gazeta.pl*³).

Warto także wskazać tematy, których zbadania najczęściej podejmowali się prelegenci. Oczywiście, charakter projektu narzucał pewne ograniczenia (należało przedstawić analizy

bazujące na materiale pozyskanym w ramach projektu LEMEL, zarchiwizowanym na portalu Trello). Autorzy wystąpień uniknęli jednak monotonii i zaprezentowali różnorodne prace. Co ciekawe – nawet, jeżeli omawiane obszary badawcze były podobne, to jednak skupiano się na wielu wątkach, dzięki czemu jedno zagadnienie analizowano w licznych ujęciach. Za przykład może tu służyć temat napływu imigrantów do Europy, który pojawił się w pięciu prelekcjach. Na przykład uczeni ze Słowacji (Juraj Babic, Zuzana Ihnátová i Radovan Kopečný z Paneuropean University of Bratislava) badali, jak internetowe nagłówki prasowe warunkują odbiór kryzysu migracyjnego. Z kolei Gaëlle Rony z Katolickiego Uniwersytetu w Louvain przedstawiła problem uchodźców jako główny element rekonstrukcji granic moralnych i politycznych w Europie. O tym, jak imigranci wpływają na narrację o tożsamości europejskiej mówił Axel Boursier z Uniwersytetu w Cergy-Pontoise, natomiast badaczki z Uniwersytetu Bukareszteńskiego (Mirela Lazar, Raluca Vidrascu, Camelia Beciu) w dwóch wystąpieniach skupiły się na dyskusjach, które w społeczeństwie i mediach wywołują imigranci.

Prelegenci odnosili się też do eurosceptycyzmu, coraz częściej pojawiającego się w Unii Europejskiej. Marina Villa z Katolickiego Uniwersytetu Najświętszego Serca w Mediolanie omówiła to zagadnienie w kontekście mediów społecznościowych (Twittera), a Simon Hinde z London College of Communication skomentował wyniki głosowania referendum dotyczą-

¹ „„Polititweets« i »#Intermittent« – dwa przykłady budowy i eksploatacji korpusów social media dla humanistyki cyfrowej”. Po prelekcji autor musiał zmierzyć się krytyką swojej tezy o istnieniu całkowicie obiektywnych newsów pozbawionych komentarza i opinii.

² „Europeizacja czy zeuropeizowani. Sfera publiczna UE w kampanii wyborczej 2014”. Tu słuchacze dociekali różnic między „europeizacją” a „zeuropeizowaniem” i podawali w wątpliwość lingwistyczne podstawy obu terminów.

³ „Medialne reakcje świata Zachodu na wybory parlamentarne w Polsce na łamach portali Rp.pl i Wyborcza.pl”. Autorki przeanalizowały dyskurs medialny mediów zachodnich na temat polskich wyborów parlamentarnych, jak również stosunek polskich mediów do zagranicznej opinii publicznej.

cego wyjścia z UE, które odbyło się w Wielkiej Brytanii w trakcie trwania konferencji naukowej. W wystąpieniu podkreślił, że duży wpływ na decyzję Brytyjczyków miały media internetowe. Na konferencji dwukrotnie pojawił się wątek Polski – w kontekście obrazu medialnego kraju po wyborach parlamentarnych (wspomniane wystąpienie Katarzyny Gajlewicz-Korab i Anny Jupowicz-Ginalskiej) i szafowania pojęciem „Europa” w polskim dyskursie publicznym (Joanna Nowicki z Uniwersytetu Cergy-Pontoise). Dyskusja dotycząca Polski i jej roli w Europie pokazała, że nasz kraj budzi zainteresowanie, ale wiedza na temat jego aktualnej sytuacji politycznej jest niewielka (zarówno na sali, jak i w kuluarach prelegentki pytano np. o rolę Lecha Wałęsy w rozwiązywaniu obecnego impasu politycznego, widząc w nim szansę na osiągnięcie porozumienia).

Kolejna grupa wystąpień odnosiła się zagadnień politycznych związanych z Unią Europejską. Na przykład poruszono wątek wyborów do Parlamentu Europejskiego w 2014 roku (Marinella Belluati z Uniwersytetu Turyńskiego); dokonano analizy porównawczej greckich i brytyjskich doniesień medialnych o Parlamencie Europejskim (Dimitrios Souliotis z University of Central Lancashire); zaprezentowano dyskurs środków przekazu odnoszący się do Europy – Alexandra Damjanova z Nowego Uniwersytetu Bułgarskiego w Sofii przeanalizowała skalę wykorzystania różnych gatunków dziennikarskich w krajach biorących udział w projekcie LEMEL, a Luciana Radut-Gaghi z Uniwersytetu z Cergy-Pontoise zastanawiała się nad różnicami w dziennikarskim i naukowym podejściu do dyskursu o Europie.

Konferencja pokazała różnorodność w sposobie prezentowania Europy w mediach online. Obraz Starego Kontynentu kształtuje kilka czynników: mentalność i kultura narodowa, metodologia badań, sposób ujęcia (na przykład we Francji popularne jest badanie mediów w ujęciu filozoficznym lub językowym), doświadczenie naukowe badacza. Dla wielu prelegentów obecność na konferencji mogła pomóc w reor-

ganizacji warsztatu badawczego, np. w zakresie doboru metod pracy czy poszerzeniu obszarów badawczych o nowe pola (wspomniane tu elementy lingwistyczne czy filozoficzne). Ciekawym doświadczeniem dla polskich naukowców było to, że każde wystąpienie wieńczyła dyskusja, a słuchacze pytali i aktywnie polemizowali z тезami zawartymi w prezentacjach.

Projekt LEMEL jest jednym z większych przedsięwzięć naukowych na arenie międzynarodowej, ponieważ gromadzi grupy młodych badaczy z wielu krajów (dziewięciu państw), a obecność gościa z Kanady pokazuje zainteresowanie tym projektem również poza Europą. W przyszłości celem LEMEL-a będzie utworzenie europejskiego obserwatorium mediów online przygotowującego coroczne raporty na temat medialnego wizerunku Starego Kontynentu.

- Program konferencji
- 23 czerwca

Otwarcie konferencji, Gabrielle Le Tallec-Lloret, dyrektor LDI

Sesja I: “Etudier l’Europe/Studying Europe” Luciana Radut-Gaghi, Université de Cergy-Pontoise – otwarcie i prezentacja raportu całościowego LEMEL

Pina Lalli, Université de Bologne – *Une vision d’ensemble sur l’agenda Europe du corpus LEMEL*

Alexandra Damjanova, Nouvelle Université Bulgare – *National journalistic genres approaches towards European agenda*

Sesja II: “Twiteer l’Europe/Tweeting Europe”

Julien Longhi, Université de Cergy-Pontoise – *“Polittweets” et “#Intermittent”: deux exemples de construction et d’exploitation de corpora de médias sociaux pour les humanités numériques*

Marina Villa, Université Catholique de Milan-Brescia – *La représentation de l’Europe dans les tweets de quatre partis euro-critiques*

Sesja III: “Couvrir l’Europe/Covering Europe”

Dimitrios Souliotis, University of Central

Lancashire – *The coverage of the European Parliament in news websites in the UK and Greece*

Juraj Babic, Zuzana Ihnátová and Radovan Kopečný, Paneuropean University of Bratislava – *Content analysis of Slovak online newspaper headlines concerning current situation of migration crisis in Europe*

Sesja IV: “Réconcilier l’Europe/Reconcile Europe”

Gaëlle Rony, Université Catholique de Louvain – *L’Europe et la crise des migrants: recompositions de frontières morales et politiques*

Valentyna Dymytrova, Université de Lyon 2, laboratoire ELICO – *Les imaginaires médiatiques de l’Europe en Ukraine*

Mirela Lazar, Raluca Vidrascu, Université de Bucarest – *Débats en ligne sur l’intégration des immigrants dans l’Union Européenne*

Joanna Nowicki, Université de Cergy-Pontoise – *L’Europe comme camouflet du discours public polonais*

- 24 czerwca

Sesja I: “Dire l’Europe/Saying Europe”

Élisabeth Le, University of Alberta – *The construction of Europe in Le Monde.fr’s headline discourse: The quasi-invisible “stranger within”*

Axel Boursier, Université de Cergy-Pontoise – *Stratégies de légitimation et identité narrative européenne: Analyse des migrations*

Alida Silletti, Université de Bari – *L’Union européenne expliquée aux enfants: “Le coin des enfants”*

Sesja II: “Débattre l’Europe/Debating Europe”

Camelia Beciu, Université de Bucarest – *Problématiser l’Europe dans le contexte de la migration: Représentations et positionnement dans la presse roumaine en ligne*

Jens Maesse, University of Giessen – *Power and critique in Europe. On the discursive logic of austerity discourses within a “new Weberian universe”*

Marinella Belluati, University of Turin – *Europeanization or Europeanised. The EU public sphere in the 2014 election campaign*

Sesja III: “Gérer l’Europe/Managing Europe”

Katarzyna Gajlewicz-Korab, Anna Jupowicz-Ginalska, Université de Varsovie – *Les choix politiques en Pologne et les rapports des médias étrangers cités sur les pages Rp.pl et Gazeta.pl*

Hedwig Wagner, Université de Flensburg – *Europe as reconstruction ex post?*

Sesja IV: “Chroniquer l’Europe/Chronicling Europe”

Simon Hinde, London College of Communication (video-conférence) – *Brexit referendum in online media*

Patrick Haillet, Université de Cergy-Pontoise – *Nature et fonction(s) des représentations discursives: de quelques outils d’investigation*

Luciana Radut-Gaghi, Université de Cergy-Pontoise – *Journaliste ou scientifique – quelle épistémologie pour le discours sur l’Europe*